

HAI THẾ GIỚI CỦA Á CHÂU

Nguyễn Cao Quyền

Sau Thế Chiến II, không một quốc gia nào ở Âu Châu còn đủ sức để thôn tính và thống trị các nước lân bang trên tiểu lục địa này của thế giới. Tuy nhiên tại Á Châu thì khác. Tại đây trong hậu bán thế kỷ 20 Hoa Kỳ vẫn phải tiếp tục tiến hành chiến tranh với Trung Hoa để bảo vệ Nhật Bản, Triều Tiên và Việt Nam. Thời kỳ hậu chiến, các nước Á Châu vẫn coi nhau như thù địch mặc dầu, trên nhiều phương diện, họ đã có thiện chí hợp tác. Chiến tranh chưa xảy ra nhưng không phải không thể xảy ra. Nền kinh tế Á Châu phát triển nhanh chóng và càng ngày càng trở thành cần thiết đối với Hoa Kỳ và nhân loại.

Dưới con mắt thực tế của người Mỹ thì một Á Châu với nhiều tài nguyên nhất thế giới, đông dân nhất thế giới và phức tạp nhất thế giới là không phù hợp với lợi ích của Hoa Kỳ về phương diện địa chính trị. Chính vì vậy mà mọi chính sách của Hoa Thịnh Đốn đối với Á Châu phải triệt để tuân theo hai nguyên tắc: thứ nhất là phải có mặt thường trực tại vùng này; thứ hai là phải hết sức cảnh giác không cho một trong ba nước: Trung Quốc, Ấn Độ và Nga, có thể trở thành một lực lượng áp đảo trong vùng.

Quan hệ giữa Á Châu và Hoa Kỳ ngày nay có những nét tương đồng với Anh quốc và Âu Châu hồi Thế Chiến II, cho nên nhiều người nhớ đến đoạn viết chiến lược sau đây của Winston Churchill, người đã đưa dân tộc Anh đến đài vinh quang của những kẻ thắng trận chống Hitler: "Trong 4 thế kỷ liên tiếp chính sách đối ngoại của Anh quốc đã phải đối mặt với những cường quốc hung hãn nhất và có một lực lượng thống trị toàn cõi Âu Châu... Để đương đầu với những trường hợp khó khăn đó, chúng ta đã biết phối hợp sức mạnh với những nước nhỏ yếu hơn và tạo ra một khối đồng minh vững chắc để đánh bại chúng, bất kể chúng là ai, bất cứ chúng ở đâu, hung hãn đến mức nào hoặc cường lực đến bao nhiêu... Do đó chúng ta đã bảo vệ được tự do cho Âu Châu, bảo vệ cho sự lớn mạnh của những dân tộc và những quốc gia tháo vát của lục địa này". Từ sau Thế Chiến II, đoạn văn nói trên của Churchill đã trở thành một bài học, một định luật cho các chiến lược gia Hoa Kỳ.

Một vài điều chỉnh cần thiết

Giờ đây lịch sử thế giới lại tái diễn, không phải ở Âu Châu mà ở Á Châu. Điểm tiên khởi cần nhận xét là giữa hai châu lục này vấn đề địa chính trị không hoàn toàn giống nhau và thời gian cũng đã quá cách xa. Cho nên việc lập lại một chiến lược rập theo những gì đã xảy ra trong dĩ vãng cần phải xét định lại trên nhiều khía cạnh.

1. Điểm đầu tiên cần nhận biết là các quốc gia Á Châu, vì có kích thước tương đương, nên thường không gây cho nhau những sự đe dọa như dưới thời của Napoleon hay của Hitler nữa. Vào lúc này người Âu Châu nghĩ rằng nếu có một sự đe dọa nào đó đối với nền an ninh của quốc gia họ thì sự đe dọa đó chỉ có thể đến từ nước ngoài, nghĩa là từ phía Hoa Kỳ. Nhưng đối với Á Châu thì khác. Tại lục địa này, giờ đây, các nước nhỏ vẫn còn sợ sự chiếm đoạt hay lấn át đến từ các nước lớn. Các nước ở gần Nga thì sợ Nga, ở gần Tàu thì sợ Tàu. Campuchia và Lào thì sợ Việt Nam. Ấn Độ và Pakistan thì sợ lẫn nhau. Và tất cả đều sợ sự trỗi dậy của Nhật Bản. Việc sợ lẫn nhau đó không chỉ là một tâm trạng mà là một thực tế. Quốc gia nào cũng tìm hết cách để trang bị vũ khí đến tận răng nhằm phòng thủ tối đa trước những hiểm họa bất thường. Cơ Quan Không Gian Anh Quốc (British Aerospace) ước lượng vào năm 2010, tổng số chi phí quân sự của các nước Á Châu đã qua mặt các nước Tây Âu và đã lên tới mức độ bằng 2/3 ngân sách quốc phòng của Hoa Kỳ.
2. Điểm thứ hai cần ghi nhận là: vì địa thế của Á Châu quá rộng nên việc lập thế cân bằng, theo ý kiến của nhiều nhà chiến lược, phải chia thành hai khu vực. Tại khu vực phía Đông-Bắc Á, thế cân bằng phải được thiết lập giữa Trung Quốc, Nhật Bản, Nga và Hoa Kỳ để canh chừng những phản ứng bất thuận lợi của Bắc Triều Tiên. Trong vùng Đông-Nam Á, thế cân bằng phải được thiết lập giữa Trung Quốc, Hoa Kỳ, Nhật Bản, Ấn Độ và Nam Dương. Vai chính trong thế cân bằng thứ hai này là Nam Dương, quốc gia có quyền lợi chung với Việt Nam, Thái Lan, Phi Luật Tân và Úc Đại Lợi. Cho nên quyền lợi giữa những quốc gia này phải là quan tâm cao nhất.
3. Điểm thứ ba không được quên là: vai trò của các nước Á Châu trong sinh hoạt quốc tế nói chung ngày càng trở nên phức tạp. Với một Nhật Bản mở cửa rộng rãi ra thế giới bên ngoài, vai trò của Tokyo trong cả

hai thế cân bằng nói trên đã trở thành rất quan trọng trong nhiệm vụ ngăn chặn sự bành trướng của Trung Quốc. Ấn Độ cũng vậy. Giờ đây Ấn Độ càng ngày càng có uy tín với thế giới và vẫn theo truyền thống của đế quốc Anh, coi vùng ảnh hưởng của mình trải dài từ Singapore đến Aden (Yemen). Còn đối với Trung Quốc thì ngày nay Bắc Kinh đòi hỏi quyền hạn chính trị của họ phải tương xứng với ảnh hưởng kinh tế mới mà họ đã tạo ra.

Đó là nói về những vấn đề có thể xảy ra trong nội bộ của các quốc gia Á Châu với nhau nghĩa là những vấn đề trong biên giới của lục địa này. Tuy nhiên một sự tiếp cận như thế không thể được coi là vững chắc nếu Hoa Kỳ thiếu sự cam kết hỗ trợ của đồng minh ruột là Úc Đại Lợi. Thế giới chưa quên trong chiến tranh Việt Nam, nước Úc đã đóng góp khá nhiều cho Hoa Thịnh Đốn.

Hai Thế Giới của Á Châu: Thế Giới Thứ Nhất

Xét về phương diện an ninh các quốc gia Á Châu hiện nay đang sống cùng một lúc trong hai thế giới khác biệt. Thế giới thứ nhất của Á Châu có thể nhìn dưới góc cạnh sau đây. Dưới mái nhà toàn cầu, các quốc gia Á Châu hiện đang được hưởng sự che chở của Hoa Kỳ trong cương vị đối đầu với những cường quốc thù nghịch khác. Tuy nhiên mặc dầu là thành phần của thế trận cân bằng này họ vẫn tránh một sự liên kết mặc nhiên hiểu theo nghĩa là nằm dưới quyền điều động của Hoa Thịnh Đốn. Như thế để giữ cho mình một tư thế độc lập và không cho Hoa Kỳ đi quá trớn vào lãnh vực chi phối hoặc thống trị. Đồng thời, cũng không cho Hoa Kỳ dùng lại những bài bản áp dụng cho Âu Châu sau Thế Chiến II, một đôi khi không phù hợp với lợi ích của họ.

Ở Âu Châu, sau Thế Chiến II, Hoa Kỳ đã áp dụng song hành hai sách lược để ngăn chặn Liên Xô: thứ nhất là thiết lập một hàng rào quân sự không cho Liên Xô bành trướng; thứ hai là cổ vũ sự xuất hiện các định chế dân chủ và giúp đỡ sự hồi sinh của các nền kinh tế địa phương bị chiến tranh tàn phá để cho họ có điều kiện thuận lợi hội nhập vào tổ chức Liên Âu. Cả hai sách lược này, ngày nay không thể áp dụng tại Á Châu ngoại trừ hai trường hợp liên minh song phương với Nhật Bản và Nam Hàn.

Liên Xô ngày xưa không giống Trung Quốc ngày nay về nhiều phương diện. Bây giờ không thể chỉ vẽ một trận tuyến phân cách đội bên để từ đó tập hợp đàn em và chiến hữu là xong. Nếu Hoa Kỳ làm như vậy khi mà sự đe dọa của Trung Quốc chưa rõ rệt thì đàn em có thể tan hàng và chiến hữu cũng có thể thờ ơ. Hoa Thịnh Đốn sẽ đi vào thế cô độc, còn các nước Á Châu thì sẽ quay về với chủ nghĩa dân tộc để tự giữ an ninh và giữ tình trạng trung lập.

Thực tế tại Á Châu ngày nay là không một quốc gia nào chịu đứng ra trực tiếp đối đầu với Trung quốc chỉ vì lý tưởng dân chủ. Nhìn vào trường hợp Nhật Bản ta thấy gì ? Không thể nói rằng Nhật Bản đã sẵn sàng quảng bá dân chủ lên toàn cõi Á Châu vì Tokyo cần còn ý thức được rằng các nước trong vùng chưa quên những gì quân đội Phù Tang đã làm trong Thế Chiến II. Mọi hành động bành trướng của Tokyo trong lúc này đều được coi như một hành động đế quốc mới.

Nước Cộng Hòa Triều Tiên cũng vậy. Việc Seoul liên minh với Mỹ chủ yếu là để bảo đảm nền độc lập của Nam Hàn và thúc đẩy thống nhất hai miền chứ không phải là để quảng bá chủ thuyết Wilson (chủ thuyết dân chủ hóa thế giới của Mỹ). Cộng Hoà Triều Tiên cần hợp tác với Hoa Kỳ để lập thế đối trọng không những với Trung Quốc mà còn cả với Bắc Triều Tiên, Nhật Bản và Nga.

Thái Lan và Phi Luật Tân cũng ở trong trường hợp tương tự. Tình trạng của Nam Dương cũng không khác biệt là bao nhiêu. Djakarta hiện nay, tuy đang xây dựng dân chủ nhưng vẫn giữ chính sách đối ngoại nước đôi: thân với Mỹ nhưng đồng thời vẫn giữ quan hệ tốt đẹp với Iran, Iraq, Lybia và Cuba là những nước đang bị Hoa Kỳ trừng phạt.

Nhìn vào Ấn Độ thì không bao giờ được quên rằng, mặc dầu từ lâu đã là một quốc gia dân chủ nhưng đất nước này chưa bao giờ tỏ thái độ thù địch với Liên Xô. Trong suốt thời gian Chiến Tranh Lạnh, Ấn Độ được đánh giá là thân thiện với Moscow hơn là với Washington.

Thế Giới Thứ Hai của Á Châu

Tuy nhiên nói như trên không có nghĩa tuyệt đối là Hoa Kỳ không thể có một chính sách nào khác đối với Á Châu.. Thực ra, vào lúc này Washington đang có một số điều kiện thuận lợi hơn là tại Âu Châu trong những ngày đầu của Chiến Tranh Lạnh. Nhìn vào tình hình hiện nay, người ta thấy không một quốc gia Á Châu nào, kể cả Trung Quốc, lại đang chuẩn bị xâm lấn quốc gia khác như Liên Xô đã làm trong thời Chiến Tranh Lạnh. Không kể mấy nước nhỏ, các cường quốc lớn như Ấn Độ, Nga, Trung Quốc, Nhật Bản cũng không dại gì lại gây chiến khi biết mình không nắm chắc phần thắng. Dù cho thế cân bằng chưa được chính thức tạo lập trong vùng nhưng nó sẽ xuất hiện rất nhanh khi chiến tranh xảy ra, bằng cách phối hợp liên minh giữa các nước bị đe dọa, hay có thể bị đe dọa.

Mộng tưởng của các nước Á Châu, vào lúc này, không phải là đi chiếm đất để nới rộng lãnh thổ, mà là lo giữ an ninh để các nước chung quanh không thiết lập đồng minh tấn công mình. Nhật Bản sợ Trung Quốc làm như vậy, Trung Quốc sợ Nhật-Nga liên kết với nhau làm như vậy. Ấn Độ cũng sợ một trường hợp tương tự có thể xảy ra. Đặc biệt, cả Trung Quốc và Nga đều sợ Hoa Kỳ nhúng tay vào để củng cố vị thế bá quyền. Chiến tranh chưa chắc đã xảy ra nhưng việc Washington củng cố bá quyền thì là một việc đang diễn tiến và đang trên đường hoàn tất.

Hoa Kỳ đang có tất cả những lợi thế ngoại giao để làm việc này kể từ khi Trung Quốc gây biến động ở biển Đông. Washington biết rõ các nước nhỏ Á Châu không thể nào chịu để cho Trung Quốc tự do hành động như chỗ không người, cho nên họ đang điều chỉnh chính sách. Nếu cần thì bất cứ lúc nào họ cũng có thể đề ra những thái độ cho phù hợp với tình hình. Washington đang ở thế thượng phong.

Các lãnh tụ Á Châu chỉ cần để ý rằng đối với Hoa Kỳ vấn đề “nhân quyền” là vấn đề quan trọng nhất. Hiệp chủng quốc và nhân dân Mỹ sẽ theo đuổi việc thực hiện mục tiêu này đến kỳ cùng. Đây là con đường công bằng và nhiều tương lai mà toàn thể nhân loại cần hòa nhập và noi theo. Đồng hành với Hoa Kỳ để đưa loài người sang nền văn minh hiện đại hòa bình và thịnh vượng là bổn phận của mọi cá nhân, mọi quốc gia và là một việc nên làm./.

Tháng 3 năm 2013